

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, fakss: 67244074, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

ATZINUMS
pārbaudes lietā Nr. 2019-44-22
Rīgā

2019.gada 25. novembrī

Nr. 6-6/35

[..]

[..]

Dobeles novada domei
dome@dobele.lv

**Vides aizsardzības un reģionālās
attīstības ministrijai**
pasts@varam.gov.lv

Par atkritumu apsaimniekošanas pienākumu

Tiesībsargs ir izskatījis pārbaudes lietu Nr. 2019-44-22, kas ierosināta pamatojoties uz [..] (turpmāk – Iesniedzēji) kopīgo iesniegumu par atkritumu apsaimniekošanas pienākuma Dobeles novadā iespējamu nesamērīgumu.

Pārbaudes lietas ietvaros tiesībsargs ir pieprasījis un saņēmis informāciju no Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas (turpmāk – Ministrija) un Dobeles novada pašvaldības (turpmāk – Pašvaldība).

I. Faktiskie apstākļi

1. Iesniedzēji norāda uz sadzīves atkritumu apsaimniekošanas pienākuma Dobeles novadā nesamērīgumu, proti, par noteiktu sadzīves atkritumu izvešanas reižu skaitu mēnesī. Personām neesot tik daudz sadzīves atkritumu, lai tiktu piepildīti pat mazākā iespējamā piedāvātā tilpuma atkritumu konteineri, līdz ar ko izveidojas situācijas, ka personas ir spiestas pārmaksāt par sadzīves atkritumu izvešanu, proti, norēķināties par vispār faktiski neizvestiem sadzīves atkritumiem.

Minimālais iespējamais sadzīves atkritumu konteinera tilpums, ko piedāvā sadzīves atkritumu apsaimniekotājs - pašvaldības sabiedrību ar ierobežotu atbildību "Dobeles komunālie pakalpojumi" (turpmāk – Sabiedrība) ir 140 litri. Šī brīža Sabiedrības piedāvājums vienu reizi mēnesī izvest atkritumu konteineru ar 0,14 m³ tilpumu paredz iespēju nodot mazāk sadzīves atkritumus, nekā iepriekš, ievērojot, ka iepriekš noslēgtais 2013.gada 28.jūnija līgums starp [..]un Sabiedrību, paredzēja, ka puses vienojās par 100 litru maisa izvešanu 2 reizes mēnesī (kopā 200 litri mēnesī), taču uz šī līguma ir atzīme: "apņemos maksāt par faktiski nodoto daudzumu".¹

II. Juridiskais pamatojums

2. Latvijas Republikas Satversmes 115.pantā ir nostiprināts, ka valsts aizsargā ikviena tiesības dzīvot labvēlīgā vidē, sniedzot ziņas par vides stāvokli un rūpējoties par tās saglabāšanu un uzlabošanu.

Vides tiesiskā aizsardzība ir saistīta gan ar vides un dabas resursu aizsardzību, ilgtspējīgu to izmantošanu, gan arī ar cilvēku veselības pasargāšanu no kaitīgiem vides faktoriem arī atkritumu apsaimniekošanas jomā.²

Satversmes tiesa ir norādījusi, ka leģitīms mērķis ir konstitucionāli nozīmīgu vērtību aizsardzība.³

Atkritumu apsaimniekošanas likuma mērķis ir noteikt atkritumu apsaimniekošanas kārtību, lai aizsargātu vidi, cilvēku dzīvību un veselību, novēršot atkritumu rašanos, nodrošinot Latvijas teritorijā radīto atkritumu dalītu savākšanu un reģenerāciju, kā arī veicinot dabas resursu efektīvu izmantošanu un apglabājamo atkritumu apjoma samazināšanu.

Atkritumu apsaimniekošanas likuma mērķis ir atbilstošs Satversmes 115.pantā nostiprinātajām tiesībām dzīvot labvēlīgā vidē.

Saskaņā ar likuma „Par pašvaldībām” 15.panta 1.punktu viena no pašvaldības autonomajām funkcijām ir organizēt iedzīvotājiem komunālos pakalpojumus, tai skaitā sadzīves atkritumu apsaimniekošanu, neatkarīgi no tā, kā īpašumā atrodas dzīvojamais fonds.

3. Kārtība, kādā pašvaldība nodrošina sadzīves atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu sniegšanu savā administratīvajā teritorijā, ir noteikta Atkritumu apsaimniekošanas likuma 8.panta pirmajā daļā un 18.pantā, proti, Atkritumu apsaimniekošanas likuma 8.panta pirmās daļas 3.punktā noteikts, ka pašvaldība izdod saistošos noteikumus par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu savā administratīvajā teritorijā, nosakot šīs teritorijas dalījumu sadzīves atkritumu apsaimniekošanas zonās, prasības atkritumu savākšanai, arī minimālajam sadzīves atkritumu savākšanas biežumam, pārvadāšanai, pārkraušanai, šķirošanai un uzglabāšanai, kārtību, kādā veicami maksājumi par šo atkritumu apsaimniekošanu, kā arī nosaka pašvaldības pilnvarotas institūcijas un amatpersonas, kuras kontrolē saistošo noteikumu ievērošanu un ir tiesīgas sastādīt administratīvā pārkāpuma protokolu.

¹ Sk. Dobeles novada pašvaldības 2019.gada 16.maija atbildes Nr.2.6/1250 "Par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu" pielikumu.

²http://www.geo.lu.lv/fileadmin/user_upload/lu_portal/projekti/gzzf/videunilgtspejigaattistiba/VidZ1010/19.LEK_CIIA-Vides_tiesibas_un_politika.pdf

³ Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2011.gada 20.maija sprieduma lietā Nr.2010-70-01 secinājumu daļas 9.punktu.

Pašvaldības pienākums noteikt sadzīves atkritumu savākšanas minimālo biežumu izriet arī no Ministru kabineta 2016. gada 16. augusta noteikumu Nr. 546 "Noteikumi par minimālajām prasībām, kas iekļaujamas darba uzdevumā, pašvaldībai izraugoties sadzīves atkritumu apsaimniekotāju, un atkritumu apsaimniekošanas līgumu būtiskie nosacījumi" (turpmāk – Noteikumi Nr.546) 11.punktā noteiktā, ka pašvaldības izraudzītā atkritumu apsaimniekotāja un atkritumu radītāja vai valdītāja noslēgtajā "līgumā noteikto atkritumu izvešanas biežumu nosaka, pamatojoties uz nekustamajā īpašumā radīto atkritumu daudzumu, bet tas nevar būt retāks kā pašvaldības saistošajos noteikumos noteiktais minimālais atkritumu izvešanas biežums attiecīgajam apbūves tipam. Atkritumu apsaimniekošanas (izvešanas) grafiks ir neatņemama līguma sastāvdaļa".

Sadzīves atkritumu apsaimniekošanas pienākums Pašvaldībā noteikts ar 2018.gada 30.augusta Dobeles novada pašvaldības saistošajiem noteikumiem Nr.7 "Par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu Dobeles novadā" ar grozījumiem, kas izdarīti ar 2019. gada 28. marta saistošajiem noteikumiem Nr. 4 „Grozījumi Dobeles novada domes 2018. gada 30. augusta saistošajos noteikumos Nr. 7 „Par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu Dobeles novadā”” (turpmāk – Saistošie noteikumi), kuru 15.5. punktā noteikts minimālais atkritumu izvešanas biežums citu starpā no individuālajām dzīvojamajām mājām Dobelē un novada ciemos – ne retāk kā 1 reizi mēnesī, ja bioloģiski noārdāmie atkritumi tiek kompostēti to rašanās vietā vai šķiroti un savākti atsevišķi, kā arī pārējie atkritumi tiek šķiroti un savākti dalīti.

4. Personas kā atkritumu valdītāja definējums sniegts Atkritumu apsaimniekošanas likuma 1.pantā - atkritumu valdītājs ir ikviena fiziskā vai juridiskā persona, kura atbilst vismaz vienam no šādiem nosacījumiem: ir atkritumu radītāja, vai ir fiziskā vai juridiskā persona, kuras faktiskajā varā atrodas atkritumi. Atkritumu radītājs ir ikviena fiziskā vai juridiskā persona, kuras darbība rada atkritumus (sākotnējais atkritumu radītājs) vai kura veic atkritumu priekšapstrādi, sajaukšanu vai citas darbības, kā rezultātā mainās atkritumu sastāvs vai īpašības.

Savukārt attiecībā uz katras personas pienākumiem ir norādāms Atkritumu apsaimniekošanas likuma 16.panta pirmās daļas 1.punktā noteiktais, ka sadzīves atkritumu sākotnējais radītājs vai valdītājs piedalās pašvaldības organizētajā sadzīves atkritumu apsaimniekošanā, ievērojot normatīvos aktus par atkritumu apsaimniekošanu, tai skaitā, arī pašvaldības izdotos saistošos noteikumus, noslēdzot līgumu par sadzīves atkritumu savākšanu un pārvadāšanu ar atkritumu apsaimniekotāju, kurš ir noslēdzis attiecīgu līgumu ar pašvaldību.

5. Atkritumu apsaimniekošanas likuma 20.panta pirmās daļas 4. punkts nosaka, ka atkritumu sākotnējais radītājs vai valdītājs var pats dalīti vākt savus radītos vai valdījumā esošos atkritumus un nodot dalīti savāktos atkritumus pārstrādei komersantam, kurš ir saņēmis attiecīgu atļauju A vai B kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai atbilstoši normatīvajiem aktiem par piesārņojumu.

III. *Atbildīgo iestāžu viedokļi*

6. Ministrija ir norādījusi, ka atbilstoši likuma „Par pašvaldībām” 15.panta pirmajai un otrajai daļai un Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta spriedumā SKA-170/2018⁴ secinātajam, pašvaldības ne tikai izdod normatīvos aktus, kas ļauj iedzīvotājiem tiesiski organizēties pašiem, bet arī faktiski

⁴ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2018.gada 20.jūnija spriedums SKA-170/2018 lietā Nr.A420349813.

nodrošina noteiktu publisko pakalpojumu pieejamību, piemērojot risinājumus vietējām iespējām un vajadzībām un koordinējot faktisku īstenošanu ar kopīgu finanšu vadību un pašvaldībām normatīvajos aktos piešķirtajiem instrumentiem. Tas attiecas kā uz atkritumu saimniecības uzturēšanu, tā arī uz citām kopējām vajadzībām. No likuma katrā ziņā neizriet, ka pašvaldības pienākums šo funkciju ietvaros būtu tikai izdot normatīvos aktus.⁵

Prasība slēgt līgumu par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu nodrošina, ka atkritumu radītāji izmantos izveidoto sadzīves atkritumu dalītās savākšanas sistēmu un nodrošinās normatīvajos aktos noteikto mērķu sasniegšanu attiecīgajā pašvaldībā. Tādējādi atkritumu sākotnējam radītājam vai valdītājam nebūtu pašam jāmeklē iespējas nodot dalīti savāktos sadzīves atkritumu un pēc tam jāpierāda, ka dalīti savāktie atkritumi ir nodoti turpmākai pārstrādei.⁶

Ministrija norādīja, ka pašvaldībām jārod iespēja iedzīvotājiem iesaistīties jautājumu apspriešanā, viedokļa un ierosinājumu izteikšanā ar mērķi realizēt labākos risinājumus efektīvai atkritumu apsaimniekošanai. Ministrija atkārtoti uzsver, ka plānojot atkritumu apsaimniekošanas sistēmu turpmākajiem divdesmit gadiem, ļoti svarīgi ņemt vērā iedzīvotāju viedokli par nepieciešamajiem uzlabojumiem. Ministrijas ieskatā, pašvaldībai, pirms pieņemt lēmumus attiecībā uz iedzīvotājiem piedāvātajiem pakalpojumiem, ir jāveic to aptauja vai ar kādām citām metodēm jāapzinās iedzīvotāju vēlmes un viedokļus, maksimāli efektīvas un iedzīvotājiem piemērotas sistēmas nodrošināšanai.⁷

Ministrija regulāri saņem pašvaldību ierosinātus grozījumus to saistošajos noteikumos par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu. Vienlaikus tiek saņemtas sūdzības no iedzīvotājiem par atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu nepilnību pašvaldību iedzīvotājiem, kuri ir motivēti un vēlas iesaistīties atkritumu šķirošanā un atkritumu daudzuma samazināšanā. Ministrija, līdz ar saistošo noteikumu izvērtēšanu paskaidrojot pašvaldībām, ka saistošo noteikumu aktualizēšana, izvērtēšana un pilnveidošana ir nepieciešama, lai visiem attiecīgo pašvaldību iedzīvotājiem būtu līdzvērtīgi nosacījumi, kā arī izveles iespējas sadzīves atkritumu apsaimniekošanā. Ministrija savstarpējās sarakstēs ar pašvaldībām vērš to uzmanību, ka mazāka atkrituma daudzuma rašanās gadījumā atkritumu radītājiem ir jābūt iespējai izvēlēties mazāka tilpuma atkritumu konteinerus vai marķētus atkritumu maisus, vai arī saistošajos noteikumos un līgumos, kurus pašvaldības izraudzītais atkritumu apsaimniekotājs slēdz ar atkritumu radītājiem, paredzēt atkritumu izvešanu pēc pieprasījuma, noteiktajā periodā piesakot to atkritumu apsaimniekotājam, tādējādi optimizējot atkritumu izvešanas biežumu un salāgojot to ar faktiski radīto atkritumu apjomu. Atkritumu apsaimniekošanā svarīgs aspekts ir arī vides piesārņojums, kas tiek radīts no atkritumu savākšanas (CO₂ emisijas, troksnis, autoceļu noslodzes intensitāte), līdz ar to optimizējot un pielāgojot atkritumu savākšanas un izvešanas biežumu, tiek radīta gan iedzīvotājiem efektīva sistēma, gan arī saudzēta apkārtējā vide.⁸

Ministrija uzskata, ka Atkritumu apsaimniekošanas likuma 20.panta pirmās daļas 4.punkts attiecas uz visu veidu atkritumu, arī bīstamo un rūpniecības atkritumu,

⁵ Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas 2019.gada 19.jūlija atbilde Nr.1-132/6933 "Par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu".

⁶ Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas 2017.gada 12.jūnija atbilde Nr.1-14/4733.

⁷ Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas 2019.gada 2.maijā ar vēstuli Nr.1-132/4223 "Par atkritumu apsaimniekošanu".

⁸ Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas 2019.gada 11.oktobra atbilde Nr.1-132/9586 "Par atkritumu apsaimniekošanas pienākumu".

sākotnējiem radītājiem vai valdītājiem, kuri dažādu iemeslu dēļ (piemēram, radīto atkritumu bīstamība, īpašas prasības bīstamo atkritumu apsaimniekošanai) var dalīti vākt savus radītos vai valdījumā esošos atkritumus un nodot tos tālāk pārstrādei Atkritumu apsaimniekošanas likuma 20.panta pirmās daļas 4 punktā minētajam komersantam. Savukārt Atkritumu apsaimniekošanas likuma 16.panta pirmā daļa nosaka, ka sadzīves atkritumu sākotnējais radītājs vai valdītājs, kas ir mājsaimniecībā radīto atkritumu radītājs vai valdītājs, piedalās pašvaldības organizētajā sadzīves atkritumu apsaimniekošanā, ievērojot normatīvos aktus par atkritumu apsaimniekošanu (arī pašvaldības izdotos saistošos noteikumus) un noslēdzot līgumu par sadzīves atkritumu savākšanu un pārvadāšanu ar atkritumu apsaimniekotāju, kurš ir noslēdzis attiecīgu līgumu ar pašvaldību. Tādējādi Atkritumu apsaimniekošanas likuma 16.panta pirmajā daļā ir noteiktas prasības specifiska atkritumu veida – sadzīves atkritumu – radītājiem un valdītājiem. Tāpēc Ministrijai ieskatā nepastāv pretruna starp minētajām tiesību normām.⁹

Pašvaldībai attiecībā uz Saistošo noteikumu 15.5.punktā ietverto regulējumu Ministrija ir norādījusi, ka no šī punkta redakcijas secināms, ka tikai iedzīvotājiem ārpus ciemu teritorijām ir iespēja, ka to atkritumus izvestu 1 reizi divos mēnešos, ja tie visi pilnībā tiek sašķiroti. Ministrija norādījusi, ja tiek ieviesta šāda redakcija, iedzīvotājiem ir jānodrošina iespēja visu atkritumu veidu pilnīgai šķirošanai, ar atbilstoši konteineriem, marķētiem maisiem un tml., uzsverot, ka tādā gadījumā ir nepieciešams punktu precizēt ar to, kā tiks pārbaudīts, vai atkritumi ir pilnībā sašķiroti, vienlaikus atzīmējot nepieciešamību Pašvaldībai izvērtēt punkta redakcijas samērīgumu un izstrādāt veiksmīgāku formulējumu. Ministrija ir norādījusi Pašvaldībai uz arvien ienākošām sūdzībām no iedzīvotājiem par atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu nepilnību Dobeles novada iedzīvotājiem, kuri ir motivēti un vēlas iesaistīties atkritumu šķirošanā un atkritumu daudzuma samazināšanā, dēļ kā šī punkta redakciju nepieciešams izvērst un pilnveidot, lai visiem novada iedzīvotājiem būtu līdzvērtīgi nosacījumi, kā arī izvēles iespējas atkritumu apsaimniekošanai. Ministrija īpaši akcentēja, ka mazāka atkritumu daudzuma rašanās gadījumā, atkritumu radītājiem ir jābūt iespējai izvēlēties mazāka tilpuma atkritumu konteinerus vai marķētus atkritumu maisus vai arī paredzēt atkritumu izvešanu pēc pieprasījuma, noteiktajā periodā piesakot to apsaimniekotājam – tādējādi optimizējot izvešanas biežumus un salāgojot tos ar faktiski radīto atkritumu apjomu.¹⁰

Papildus Ministrija ir skaidrojusi, ka “minimālais atkritumu izvešanas biežums varētu būt reizi mēnesī, bet pašvaldībām ir iespējas un tiesības noteikt arī iedzīvotājiem izmantot marķētus priekšapmaksas atkritumu maisus vai noteikt atkritumu izvešanu retāk – reizi divos mēnešos, ja iedzīvotāji rada ļoti maz sadzīves atkritumu un lielāko daļu no tiem šķiro, kā arī kompostē bioloģiski noārdāmos atkritumus.”¹¹, kā arī retāku atkritumu izvešanu var noteikt pamatojoties uz individuālā dzīvojamā mājā dzīvojošo personu skaitu.

Ministrija norādīja, ka ir nepieļaujami noteikt tādu atkritumu izvešanas biežumu, pie kura iedzīvotāji ir spiesti maksāt par nepiepildītu atkritumu konteineru, jo tādējādi iedzīvotājiem zūd motivācija iesaistīties atkritumu šķirošanā.¹²

⁹ Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas 2017.gada 12.jūnija atbilde Nr.1-14/4733 “Par informācijas pieprasīšanu”.

¹⁰ Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas 2019.gada 28.jūnija atbilde Nr.2.6/1628 “Par 2018. gada 30. augusta Dobeles novada domes saistošajiem noteikumiem Nr. 7”.

¹¹ “Cik bieži jāizved sadzīves atkritumi”//Pieejams: <https://lvportals.lv/norises/301485-cik-biezi-jaizved-sadzives-atkritumi-2019>.

¹² Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas 2019.gada 10.maija atbilde Nr.1-17/4438.

7. Latvijas Republikas Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģija lietā Nr. 133043815 ir secinājusi, ka Atkritumu apsaimniekošanas likuma 20.panta pirmās daļas 4.punkts ļauj personai pašai dalīti vākt, apsaimniekot un nodot atkritumus pārstrādei komersantam, taču šāda rīcība ir kā likumdevēja papildus dota iespēja individuāli apsaimniekot atkritumus gadījumos, ja pašvaldība nespēj nodrošināt efektīvu atkritumu apsaimniekošanu.¹³

8. Pašvaldība par Ministrijas izteikto iebildumu Saistošo noteikumu 15.5. apakšpunkta redakcijai ir skaidrojusi, ka Saistošajos noteikumos, “izsakot minēto apakšpunktu jaunā redakcijā, ņemts vērā Ministrijas 2018. gada 5. novembra vēstulē teiktais, ka “Ministrija tik retu izvešanas biežumu, kāds minēts 15.5. apakšpunktā attiecībā uz individuālajām dzīvojamajām mājām, var atbalstīt tikai tādā gadījumā, ja bioloģiski noārdāmie atkritumi tiek apsaimniekoti, tas ir, kompostēti to rašanās vietā, vai šķiroti un savākti atsevišķi, kā arī pārējie atkritumi tiek šķiroti un savākti dalīti”. Iedzīvotāji var izvēlēties, kāda tilpuma atkritumu konteineru izmantos, savukārt novada lauku teritorijā ārpus ciemiem ir iespēja izmantot trafarētus atkritumu maisus. Nolūkā nodrošināt vides sanitāro tīrību, domes deputāti iebilda pret atkritumu maisu izmantošanu pilsētā un ciemos. Atkritumu maisus pilsētā un ciemos var lietot papildus konteineram, ja ir nepieciešamība. Nosakot sadzīves atkritumu izvešanas minimālo biežumu, dome ir vērtējusi samērīgumu un pietiekamību, lai neradītu draudus iedzīvotāju veselībai un apkārtējai videi. Minimālā atkritumu izvešanas biežuma noteikšanas pamatā ir nepieciešamība nodrošināt, ka atkritumi tiek apsaimniekoti atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajām prasībām un minimālais atkritumu izvešanas biežums ir noteikts, pamatojoties uz praksē gūtajiem novērojumiem un statistikas par radīto atkritumu daudzumu datiem. Konkrētā regulējuma mērķis ir novērst situācijas, kurās sadzīves atkritumu radītājs savu radīto sadzīves atkritumu izmešanai izmanto citu personu lietošanā nodotos konteinerus vai atbrīvojas no radītajiem atkritumiem citā prettiesiskā veidā, tai skaitā, izmetot apkārtējā vidē, piesārņojot pašvaldības administratīvo teritoriju. Atkritumu izvešana pēc pieprasījuma būtu paļaušanās uz to, ka visi iedzīvotāji savus radītos atkritumus godprātīgi nodos atkritumu apsaimniekotājam. Diemžēl praksē pašvaldība regulāri konstatē situācijas, kurās no konkrētām individuālajām dzīvojamajām mājām atkritumi netiek izvesti pat vairāk kā gadu, tajā pat laikā konkrēto individuālo dzīvojamo māju pārstāvji no saviem atkritumiem atbrīvojas daudzdzīvokļu māju konteineru laukumos. Pašvaldība regulāri konstatē arī atbrīvošanos no sadzīves atkritumiem apkārtējā vidē, pagastos pieaudzis nelegālo atkritumu izgāztuvju skaits un pašvaldībai jāiegulda papildu finanšu līdzekļi to likvidēšanai. Atkritumi tiek ievietoti urnās, kas atrodas autobusu pieturās, un blakus tām. Tādējādi secināms, ka sabiedrība atkritumu izvešanai pēc iedzīvotāju pieprasījuma nav gatava.¹⁴

Pašvaldība īpaši atzīmēja, ka ne normatīvie akti, ne sadzīves atkritumu apsaimniekošanas līgums nenosaka atkritumu apsaimniekotājam pienākumu diferencēt pakalpojuma maksu, veicot savāktu atkritumu uzskaiti atsevišķi katrā savākšanas reizē pārliecinoties un fiksējot, vai attiecīgais kontainers ir pilns, tukšs vai daļēji piepildīts.¹⁵

¹³ Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas 2016.gada 10.oktobra sprieduma lietā Nr.133043815 motīvu daļas 19.rindkopa.

¹⁴ Dobeles novada pašvaldības 2019.gada 28.jūnija atbilde Nr. 2.6/1628 “Par Dobeles novada domes 2018. gada 30. augusta saistošajiem noteikumiem Nr. 7”.

¹⁵ Turpat.

IV. Tiesībsarga vērtējums

9. Atbilstoši Atkritumu apsaimniekošanas likumam sadzīves atkritumu radītājam kā atkritumu radītājam ir tiesības dalīti vākt un nodot radītos sadzīves atkritumus, taču viņam tai pat laikā ir pienākums piedalīties pašvaldības organizētajā sadzīves atkritumu apsaimniekošanā, slēdzot līgumu par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu.

Tiesībsarga ieskatā, nosakot personai obligāti izvedamo atkritumu daudzumu, proti, piepildīt un nodot konkrēta tilpuma izmēra konteineru noteiktas reizes mēnesī, bez iespējas individuāli vienoties ar pakalpojuma sniedzēju, ja tiek konstatēts, ka savstarpēji noslēgtajā līgumā nolīgtais atkritumu konteineru iztukšošanas reižu skaits noteiktajā laika periodā neatbilst faktiski radītājam atkritumu daudzumam, netiek veicināta atkritumu dalīta šķirošana tādiem atkritumiem, kas ir pārstrādājami un/vai bioloģiski noārdāmi, līdz ar to netiek sasniegts atkritumu apsaimniekošanas virsmērķis - iespējami samazināt sadzīves atkritumu rašanos, proti, Atkritumu apsaimniekošanas likumā definētais mērķis noteikt atkritumu apsaimniekošanas kārtību, lai aizsargātu vidi, cilvēku dzīvību un veselību, novēršot atkritumu rašanos, nodrošinot Latvijas teritorijā radīto atkritumu dalītu savākšanu un reģenerāciju, kā arī veicinot dabas resursu efektīvu izmantošanu un apglabājamo atkritumu apjoma samazināšanu, kā arī netiek sasniegts Saistošo noteikumu 2.punktā definētais mērķis – samazināt jebkura veida atkritumu rašanos to izcelsmes vietās un nodrošināt vides sanitāro tīrību, lai aizsargātu cilvēku veselību, dzīvību un mantu, kā arī veicināt atkritumu dalītu savākšanu un šķirošanu, lai samazinātu poligonā apglabājamo atkritumu daudzumu un veicinātu atkritumos esošo materiālu atkārtotu izmantošanu.

Mērķis, uz ko ir norādījusi Pašvaldība, proti, ka konkrētā regulējuma mērķis ir novērst situācijas, kurās sadzīves atkritumu radītājs savu radīto sadzīves atkritumu izmešanai izmanto citu personu lietošanā nodotos konteinerus vai atbrīvojas no radītajiem atkritumiem citā prettiesiskā veidā, tai skaitā, izmetot apkārtējā vidē, piesārņojot pašvaldības administratīvo teritoriju, nav uzskatāms par primāri atbilstīgu Atkritumu apsaimniekošanas likuma mērķim. Nosauktais mērķis ir uzskatāms par atbilstīgu procesuālam regulējumam, lai nepieļautu sadzīves atkritumu radītāju vai valdītāju nelabticīgu rīcību, kas arīdzan ir noteikts kā Pašvaldības pienākums saskaņā ar Atkritumu apsaimniekošanas likumu.

Pašvaldībai jāorganizē sadzīves atkritumu apsaimniekošana, primāri ievērojot tās administratīvās teritorijas iedzīvotāju intereses.

Atkritumu apsaimniekošanas likums nenosaka sadzīves atkritumu minimālo izvešanas biežumu, to nosaka Pašvaldība ar Saistošajiem noteikumiem. Izvēloties noteikt pēc iespējas retāku atkritumu izvešanas biežumu Saistošajos noteikumos, netiek ierobežotas, bet tieši pretēji – veicinātas, sadzīves atkritumu apsaimniekotāja - Sabiedrības un Dobeles novada iedzīvotāju tiesības nepieciešamības gadījumā vienoties par biežāku sadzīves atkritumu izvešanas reižu skaitu, kas būtu atbilstošs faktiski radītājam atkritumu daudzumam.

Vienlaikus, ievērojot labas pārvaldības principu, Pašvaldības pienākums ir raudzīties, lai iedzīvotājiem būtu pieejami mazākā iespējamā tilpuma atkritumu konteineri, marķēti priekšapmaksas maisi vai urnas vai ieviesta sadzīves atkritumu apsaimniekošanas sistēma, kad katrā sadzīves atkritumu savākšanas reizē tiktu veikta un fiksēta savāktā atkritumu apjoma uzskaitē.

10. Ievērojot Iesniedzēju norādīto, ka tie nenodod pilnu 0,14 m³ konteineru ar sadzīves atkritumiem katru mēnesi, taču par to norēķinās pilnībā, pamatojoties uz Atkritumu apsaimniekošanas likuma mērķi, Noteikumi Nr.546 11.punktā noteikto, ka pašvaldības izraudzītā atkritumu apsaimniekotāja un atkritumu radītāja vai valdītāja noslēgtajā "līgumā noteikto atkritumu izvešanas biežumu nosaka, pamatojoties uz nekustamajā īpašumā radīto atkritumu daudzumu",

tiesībsargs aicina Pašvaldību, ievērojot šajā atzinumā norādīto, izvērtēt un noteikt retāku sadzīves atkritumu minimālo izvešanas biežumu vai paredzēt atkritumu izvešanu pēc pieprasījuma, noteiktajā periodā piesakot to atkritumu apsaimniekotājam, ja sadzīves atkritumu radītājs vai valdītājs var pierādīt dalītu atkritumu šķirošanu un bioloģiski noārdāmo atkritumu kompostēšanu, kā arī ievērojot papildus kritērijus, kā, piemēram, nekustamajā īpašumā dzīvojošo personu skaits, personas ar trūcīgas vai maznodrošinātas personas statusu, personas ar vecuma vai invaliditātes pensiju.

Tiesībsarga rekomendācijas ieviešanai tiek noteikts sešu mēnešu termiņš.

Ar cieņu,
Tiesībsargs

J.Jansons

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu